

Numărul 50. Oradea-mare 13/25 decembrie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Bucuria din urmă.

I

Respirarea întreruptă a bolnavului s'auziă foarte clar în liniștea odăii.

Nicu îl priviă lung, lung, ca și când ar fi voit cu căldura privirii să rețină viața în trupul istovit al celui mai bun prieten.

Și bolnavul, ca și când ar fi simțit în vis că Nicu e aproape, își deschise ochii, privind uimit în giuru-i.

— Ai durmit, Iacobe dragă, i duse el, prindându-l de mână. Are să-ți faci bine somnul ăsta. Ce mai faci tu?

Iacob avu un zimbet dureros.

— Ce mai fac?... Me întrebi ce mai fac?... Mor!..

Nicu își perdū sărita. În cuvântul „mor” eră atăta nesfârșită durere și resignare, încât simți, că ochii i se tulbură, și i viniă greu la inimă, încât cuvintele i tremurau, și-i eră teamă să nu-l podidească plânsul.

El se aședă de margipatului, i prinse de nou mâna și-i duse cu căldură:

— Iacobe, scumpul meu prieten, de ce vorbești

asă? Tu ești încă tiner... tu trebuie să te faci iară bine. Visurile noastre de pe băncile liceului trebuie să se realizeze. Scumpe Iacobe, tu n'ai să mori, tu n'ai dreptul să mori!

— N'am dreptul — așa-i! Îți jertfești cei mai scumpi ani ai tinereții, și când pe urmă te-ai convins că toate sforțările ți-au fost zădarnice, când ești obosit și nu mai poți... să nu ai dreptul nici măcar să te odihnești și tu, inclinându-ți capul odată spre odihnă. Odată... când mori...

— Iacobe, dragă, înțelege-me, tu nu ai dreptul să mori. Tu ai să trăiești, căci tu ești un băiat genial.

Bolnavul avu un zimbet ironic.

— Genial!.. Știi tu ce va să dăcă genial? Știi tu, că abia un veac poate să se mândrească cu un geniu — înțelegi tu, că dacă ceialalți sânt mai mărginiți decât tine, încă nu inseamnă că tu ești geniu? Știi tu, că cuvântul acesta m'a nefericit?! O, dacă aș fi ramas eu totdeauna țeranul prost și mărginit cum eră tatăl meu! De-aș fi ramas în toată viața simplu și neșciutor! Așa inse, s'au aflat oameni, cari au cerat să me ridice din lumea mea fericită de neșciință în lumile fără margini ale luminei...

DON CARLOS
pretendentul tronului spaniol și soția.

Au cercat să me ridice, dar eră prea neputincioși . . . și pe urmă m'am trezit plângend la răspântia drumurilor. Înainte nu mai puteam merge, căci eram sărac și mândru în aceeaș vreme, iar înapoi, eră prea târziu să me mai întorn! Să me fi lăsat în pace . . . ași aş ţinē fericit de coarnele plugului, ca tatăl-meu și n'aș avē cuvēnt de a blăstēmă pe aceia, cari m'au nenorocit, cređend că au să me fericească.

— Lasă, Iacobe dragă! Nu învinovăți numai pe alții. Și tu erai de vină. Nu-ți spuneam eu, s'o dai dracului de cancelarie? Nu-ți spuneam eu, că nu-i cu cale să lucrezi toată ziua cu peptul la masă, iar noaptea să studiezi? Tu aveai un unchiu avut. Puteai să-l rogi, să te ajute.

— Da, Nicule, aveam un unchiu, și eu trebuiam să me pun în genunchi înaintea lui și să-l rog să me milostivească. Așa-i! Dacă ești sărac, să te târâi ca șerpele . . . să te rogi . . . să te umilești . . . să rabđi . . . și să taci. Veđi, dar eu n'o puteam face asta. Sărac cum sânt, aş preferi să mor de foame, numai să nu me rog de nimeni. Și totuș, de dragul tată-meu am făcut-o și asta. Am cerut un stipendiu . . . știu că n'au să mi-l deie, dar nu puteam să-l refuz pe tatăl meu.

Ochii lui străluciau în lacrimi. El strîngea nervos mâna prietinelui seu, șoptind printre dinți:

— Eu mor . . . crede-me, Nicule, nu-mi pare reu. Medicul cearcă să me mângăie ca pe un copil, dar i poți spune, că nu se șcie preface în de-ajuns. Nicule, prietinel meu scump, înțelegi tu poesia morții?

II

În odaia de alături Nicu și tatăl bolnavului vorbiau pe șoptite, ca să nu-l trezească. Un somn ușor și binefăcător îl cuprinsese, și prin ușa întredeschisă s'auzîă respirarea regulată a bolnavului.

Nicu căută cuvinte de mângăiere, dar ele i rămăneau pe buze, când vedea fața desnădăjduită a bietului bătrân. Ar fi avut el ênsuș trebuință de mângăieri, și prea eră slab să mângăie pe un părinte nenorocit, când el șciea prea bine, că tot cuvēntul eră o minciună.

Și în auđ i sună ca un echou elegic cuvintele: „Înțelegi tu poesia morții?”

Poesia morții!

Ilusiile de-apururi pierdute ale unui băiat deșept și sărac, lacrimile unui părinte gârbovit sub a anilor povară, zările nezărite ale unei lumi din care nu se mai întoarce nimeni, repaus vecinic după o viață pe care ai înțeles-o și nu ai iubit? — asta va să dică poesia morții!

Ochii prietinelui i luciau aprinși și negrii în minte; cercane negre-vineții i împrejmuiau, și erau așa de potrivite aceste cercane negre, ca un cadru de doliu pentru un anunț funebru.

Cineva bătū la ușe.

Eră factorul poștal, care aducea o epistolă pentru bolnav.

Nicu cunosecū îndată: eră rezoluția. Cu o febrilă grabă ruspe plicul aruncându-și ochii peste șire.

Iacob avusese dreptate: rezoluția eră negativă.

El se plimbă agitat prin odaie, gesticulând și bombănind, iar bătrânul se uită la el speriat, neînțelegend ce putea să fie în scrisoare, de se tulburase asă de mult.

În clipele acele Nicu ar fi fost în stare să se iee

cu toată lumea de piept, și să strige în fața tuturora, că eră un păcat neiertat, când cineva nu ajută pe un băiat atât de deșept și lipsit cum eră Iacob.

— Da . . . me rog, domnișorule, ce stă în scrisoare?

— Bine, foarte bine, respunse Nicu, zimbînd. Ficioru dtale va fi ajutat cu bani, ca să poată învăța . . . capetă stipendiu.

Bătrânul avū un zimbet de mulțămire, care spunea în aceeaș vreme: acum puteți să-l ajutați, căci e târziu!

Cu toate aceste ei tresăriră amēndoi, când auđiră că bolnavul s'a trezit, și alergară să-i ducă vestea cea bună.

Bolnavul avū un zimbet de neîncredere.

— Unde-i rezoluția? S'o ved. Nu cred, până nu o ved.

— Lasă, Iacobe dragă, ai s'o veđi tu mâne, crede-me când îți spun . . .

— Pe onoarea ta?

Nicu se îndoî o clipă.

— Bine, Iacobe, ți-am mințit eu vr'odată? Vrei să me superi?

— Nu . . . nu vreau să te supēr, dar veđi, scumpul meu, eram așa de mult datat cu nenorocirea, încât nu-mi vine să mai cred norocului, nici când mi-l spuneți voi. Așá dară totuș mi-au dat! . . . O, Dumnezeu să le rēsplătească. Nicule, tu nu cređi cum me întăreșce asta. Nu plānge tată dragă, eu am să me fac bine în curēnd, și n'am să mai duc lipse, am să învēș și să me fac domn mare . . . și o să fie bine și de dtă! . . .

Afară urlă cănele a pustiu și a moarte.

Bătrânul eși să-l alunge.

Bolnavul apucă mâna prietinelui seu, o strînse la sin, și începū a plānge.

— Nicule dragă, tu nu cređi cât mi-e de dragă acum viața . . . Să trăești . . . să înveți . . . să respāndești și tu lumină în întunec . . . să lupti . . . o, eu numai acum înțeleg farmecul vieții . . . crede-me, acum nu mai am să mor . . . O prietine dragă, știu, că și tu te bucuri. O să fim iarăș împreună . . . să luptăm și să visăm alături ca în vremurile de de mult . . . O; cum aş vrē să me pot ridică mâne! . . .

Nicu îl priviă fericit de minciuna ce făurise, simțind în aceeaș vreme o duioșie fără margini, când se gândiă că cea din urmă bucurie a prietinelui seu eră falsă.

Iar Iacob continuă fericit la visări, croind în fantasia lui de copil nenorocit planuri de fericire și mărrire, viitoruri, cari nu erau să mai vină . . .

— Și Ileana . . . ce mai face? . . . Ileana, Nicule, nu a întreat ea de mine? Nu a plāns, când i-ai spus că eră să mor? . . .

Întrebările i curgeau fără șir, și când Nicu îl asigură, că Ileana a întreat de el și a plāns, el își întinse brațele voind par' că s'o cuprindă.

Apoi șopti cu un aer de nespūsă fericire:

— Aceea-i fată, mē, cum nu mai este alta pe lumea asta . . .

O tușă seacă i înecă graiul

Picuri de sânge străluciau pe batistă, dar el zimbă totuș cu încredere, asigurând că în o sēptēmână are să se facă bine pe deplin.

Și ochii lui străluciau de o bucurie nemărginită, reoglindând toate nădejđile unui băiat nenorocit ajuns pentru întēia dată în fața unei perspective de fericire.

Obosit de cete trei nopți nedormite, petrecute în veghere la căpăteliul prietenului bolnav, pe la miezul nopții Nicu se trezi, auzind un șgomot neobișnuit.

În odaie eră lumină.

Tatăl și câteva rudenii de-a bolnavului se bo-
ciau împregiurul patului.

Flacăra unei lumini de ceară se sbătea la căp-
teliul bolnavului, ca cele din urmă nisuiți ale unui
suflet, ce își ia șborul în alte lumi.

Eră o moarte fericită, ușoară.

Fața murindului strălucia de bucurie nemăr-
ginită, aceeaș espresie de fericire se reoglină în ochii
lui întredeschiși, cu care adormise de cu seară . . .

SIMIN.

C â n t e c .

Colonelu 'n front s'arată,

Ținând spada ridicată

Drept în sus.

Turcii 'n deal au o cetate,

Du-te, Șonțule și-o bate.

Voi, flăcăi, grăbiți cu șborul,

Nu lăsați maiorul.

Colonelul dă poruncă ;

Șonțu 'n foc acum s'aruncă.

Sare 'n foc.

Iată un ofțer călare

Cum se 'ntoarce 'n fuga mare :

Șonțu-i mort pe sub redută,

Oastea lui pe câmp bătută

Stă pe loc !

Colonelul se 'ntristează ;

I-a perit oastea vitează

I-a perit !

Dar se 'nșruntă din șprincene :

Ia să veți, Mărăcinene,

Ce-i prin deal și prin redute,

Ia pe cei remași și du-te

Să veți ce-i !

Colonelul dă poruncă,

Căpitanu 'n foc s'aruncă,

Sare 'n foc.

Iată-l pe-ofțer călare

Iarăș vine 'n fuga mare :

Căpitanu-i mort, și-oștirea

Și-a găsit din nou perirea

Stau pe loc.

Colonelul da 'n călare

Ca mușcat d'un șarpe sare

Și e mut.

N'are oști să mai trimită

Și-i cu inima sărită,

Vai ș-amar de noi Români!

Cum ne prăpădesc păgâni!

GEORGE COȘBUC.

Pe căile vieții.

Din sala de bal se aușia șgomot vesel. Lumina
splendidă a candelabrelor strălucia afară, iar mu-
sica dulce îmbătătoare sună pe stradă, ca și un chor
de ângeri.

Pe balconul de cătră stradă un candelabru răs-
pândia lumina blândă pe mēșușele și fotelele aședate
în verdeașta exotică. Țiceau mulți cari treceau pe stradă
și priviau în sus la sala de bal iluminată :

— Ce lume frumoasă e colo în etaj !

Erau deja mulți adunați și totuș trāsura după
trāsura sosiă cu oaspeții invitați.

Arangerii alergau grabnic să întimpine cu bucu-
rie oaspeții noi. Iată tocmai a sosit o trāsura.

O damicea înaltă, frumoasă și elegantă sări din
căleasă, neașteptând ajutor ; după ea urmă un domn
mai în etate, tatăl, dând brașul fetei a doua, care se
cobori în urmă. Arangerii se 'ntreceau a se apropiă
de frumoasele copile și numele „Elvira“ și „Dorina“
șburau din gură 'n gură. Ele primiau în liniște aceste
semne de devoțiune, par că nu le-ar șurprinde de loc,
par că totul ar fi un ce natural.

Dintre arangeri un advocat tiner, un bun cunos-
cut, se apropiă de Dorina, îi eferă brașul, și ea îl primă
cu indiferență.

Ajungând în sală, Dorina deodată tresări, căci
ochii ei zăriră într'un colș al salei pe un tiner. Ca hip-
notisată urmă mai departe, condusă de cavalerul seu,
cu privirea fixată tot spre tinerul acela, care tocmai
conversă vesel cu o frumoasă fată tineră.

Se vedea că scena aceasta o interesează afară
din cale și că abia își putea stăpâni iritațiunea.

Trecură pe lângă ei. El o salută plecându-se
adânc, ea abia își clătina capul ; apoi forțându-și un
aer vesel, începū a dansă un vals cu cel ce o con-
duse în sală, ridând și glumind, înse tot aruncând de-a
furiș câte o privire spre colșul salei, unde tinerul acela
conversă tot afabil cu aceeaș față frumoasă.

Se pare înse că ceea ce vedea acolo, îi făcea o
impresiune mai șguduitoare decât plăcerea dansului,
căci deodată simți că slăbeșce și nu mai poate face
un pas.

Cavalerul ei observă aceasta și vedând că devine
din ce în ce mai palidă, îi propuse să iasă pe balcon
la aer liber, ceea ce și ea primă bucuros.

Acolo el începū a-i face glume, să-i resfire pa-
loarea fetei ; înse ea i țise :

— Îți mulțumesc de bunăvoință. Înse toată stă-
ruința dtale e degiabă. Uneori me apucă niște impresi-
uni atât de negre, par că-mi sfășie sufletul și devin
victima unor dureri ce me consumă cu deseversire.

— Ce pesimism nepotrivit într'un bal.

— Bal ! Par că nu tocmai într'un bal s'ar pe-
trece scenele cele mai deprimătoare. Priveșce colo în
sală. Câte ilusuni și visuri au vinit să înflorească a-
colo și câte din ele au să se stingă pân' la dimineașă.

În momentul acesta apărū pe balcon tinerul care
pân' atuncia conversase în colșul salei cu fata cea
frumoasă. Nalt, pușin palid, interesant, cu o mișcare
ritmică și cu-o armonie în toată ființa sa, dēnsul eră
o aparinșă cuceritoare.

Dorina tresări și abia își putea stăpâni emoțiunea.
Cavalerul ei, vedând acestea, țise glumind :

— Bine ai vinit, doctore. Iată o domnișoară bol-
navă.

Și făcând un compliment, se depărtă.

Doctorul frapat de aceasta recomandăție, stete un moment confus, apoi se 'ntoarse cătră ea :

— În sfârșit pot să te văd, Dorino. Am așteptat de mult momentul acesta, căci îți datoresc multe lămuriri; dă-mi voie să ți-le fac.

— Nu, Aurel; nu-mi datoreșci nimic.

— Ba da. Ți-am promis anul trecut, la balul din urmă, că la vară am să vin la voi; durere, nu mi-am ținut vorba, căci n'am putut.

— Este adevărat că mi-ai promis că vei vini, dar n'ai spus când, prin urmare n'ai cauză să te scuzi. Dacă eu am fost așa de credulă, e numai vina mea. Se vede că nu cunosc încă lumea și oamenii și mai puțin te cunoșeam pe dta.

— Ești atât de înțepătoare. Te-ai supărat fără motiv. Lasă-me să-ți dau lămuririle.

— Sânt lămurită de ajuns. Nu mai vreu să te ascult, căci nu te mai cred. Haid în sală, vreu să dansez.

— Dorino, te rog, ascultă-me. Numai o vorbă să-ți mai spun.

— Nu te ascult.

— Me judeci cu nedreptul.

— Să te judec, eu? Dar nu am nici un drept. Ți mulțumesc că ai fost bun, afabil. Te-am interesat poate într'o sară de bal. Atăta tot.

Țicând acestea, Dorina s'a sculat palidă, i-a întins mâna și a încheiat :

— Du-te și me lasă singură.

Tinerul ca treznit pronunță numai numele ei :

— Dorino!

Ea privi spre el și în momentul acesta o cuprinse o simțire plină de văpaie, să-i sară la gât, să-l îmbrățișeze cu foc și să-l sărute cu toată dragostea unei vieți. Dar ambiția-i numai decât i potoli erupțiunea simțirii sale și inclinându-și privirea, se lăsă într'un fotel.

Doctorul se apropiă de nou, înse ea i făcū semn să se depărteze și plecā.

Abiā părăsi pragul, Dorina sări desperată sus și strigā răgușită :

— Aurel! Aurel dragă!

Erā târziu. El nu mai auđiā glasul chiemător. Întrā în sala de bal.

*

La patru luni după acest bal, tinerul doctor ceti în ȝiare că Dorina s'a fidiāțat cu un inspector.

Erā surprins, căci și după bal tot mai spērā că s'or împēcā. Așā dar acuma totul s'a sfērșit.

*

Trecurā trei ani.

Sântem la gara orașului O...

Pe peron deodată apare o damā tinerā grābind spre un cupeu de cl. I.

O insoșeșce un domn foarte elegant și distins, care de și e bine conservat, se observā că e mai în etate.

Domnul o ajutā în cupeu, i sărutā mâna și în momentul din urmă o întreabā :

— Dorina dragā, pe când să te așept? Vinivei joi?

— Sigur, — respunse ea; apoi se urcā în cupeu, de unde încă odatā salutā pe domnul care o petrecū.

Trenul porni. Numai atunci privi dama dacā e

singurā și vėđū că mai e cineva acolo, un tiner militar.

Tresări și fără să șcie ce face, exclamā :

— Aurel!

— Dorino! — respunse tinerul cu voce tremurândā.

Fața lui erā palidā, indiferentā, și pērea foarte obosit.

Trenul fugiā repede, și ei stāteau singuri fața în fața.

— Ce întâlnire neașteptată, începū el.

Ea respunse zăpăcitā :

— Eu te credeam în Serrajevo.

— Da, sânt tot acolo. Am fost acasă în afaceri familiare. Și dta Do... oamnă? Ești bine.

— Da.

— Atunci me bucur. Dacă eu n'am putut să fū fericit, îmi pare bine că cel puțin dta n'ai de a te plānge.

Dorina nu ȝise nici un cuvēt și par că n'ar cutezā să aproabe ceea ce a ȝis el, își bāgā ochii 'n pāmēt.

— Dorino, — începū iar tinerul, — Dorino, iartā-me să-ți mai ȝic odatā pe nume, așā ca odinioară! Înainte de a ne despărți pentru totdauna, ascultā-me-vei acuma să-ți dau lămuririle pe cari n'ai vrut să le ascuți atuncia?

— Degiaba mi le-ai spune, acum ar fi prea târziu.

— Și totuș ti-le destăinuesc. Părinții mei sânt de viņā. Ei mi-au dat svatul să nu me duc la tine un an de ȝile, să me conving dacā me vei iubi și atuncia.

— Oh Aurel, dacā-mi spuneai numai un singur cuvēt; dar ai tăcut. Mie mi s'a spus că dacā m'ai iubi, ai fi venit și eu am cređut. Ce am avut a face? ... Te-am așteptat și după bal, dar n'ai vinit. Părinții au dorit să me mārīt. Și m'am supus.

— Eram decis să viu îndată ce voiū obținē un post. Credeam că șcii asta, fără să ȝ-o spun anume. Se vede înse că n'ai avut încredere în mine și nu m'ai așteptat.

Ea suspinā adānc și suspinul acesta talmāci amārāciunea sufletului seu și toată durerea ce-a îndurat de la cea din urmă întâlnire a lor și pān' acuma.

El îi prinse mâna și se uitā țintā în ochii sei :

— Dorino, tu nu ești fericitā.

Vocea intimā și plină de căldurā a lui făcū să vibreze cele mai gingașe coarde ale inimei ei. Abiā stāpānindu-și lacrimile, ea respunse :

— Fericitā? Oh, Aurel, de-aș fi numai în cātva mulțumitā; dar n'am un moment de liniște, fantoma trecutului me urmāreșce pretotindenii. Sânt obositā, sdrobotitā, bolnavā grozav...

Tinerul simțea că mâna ei tremurā și doue lacrimi se ivirā în ochii lui.

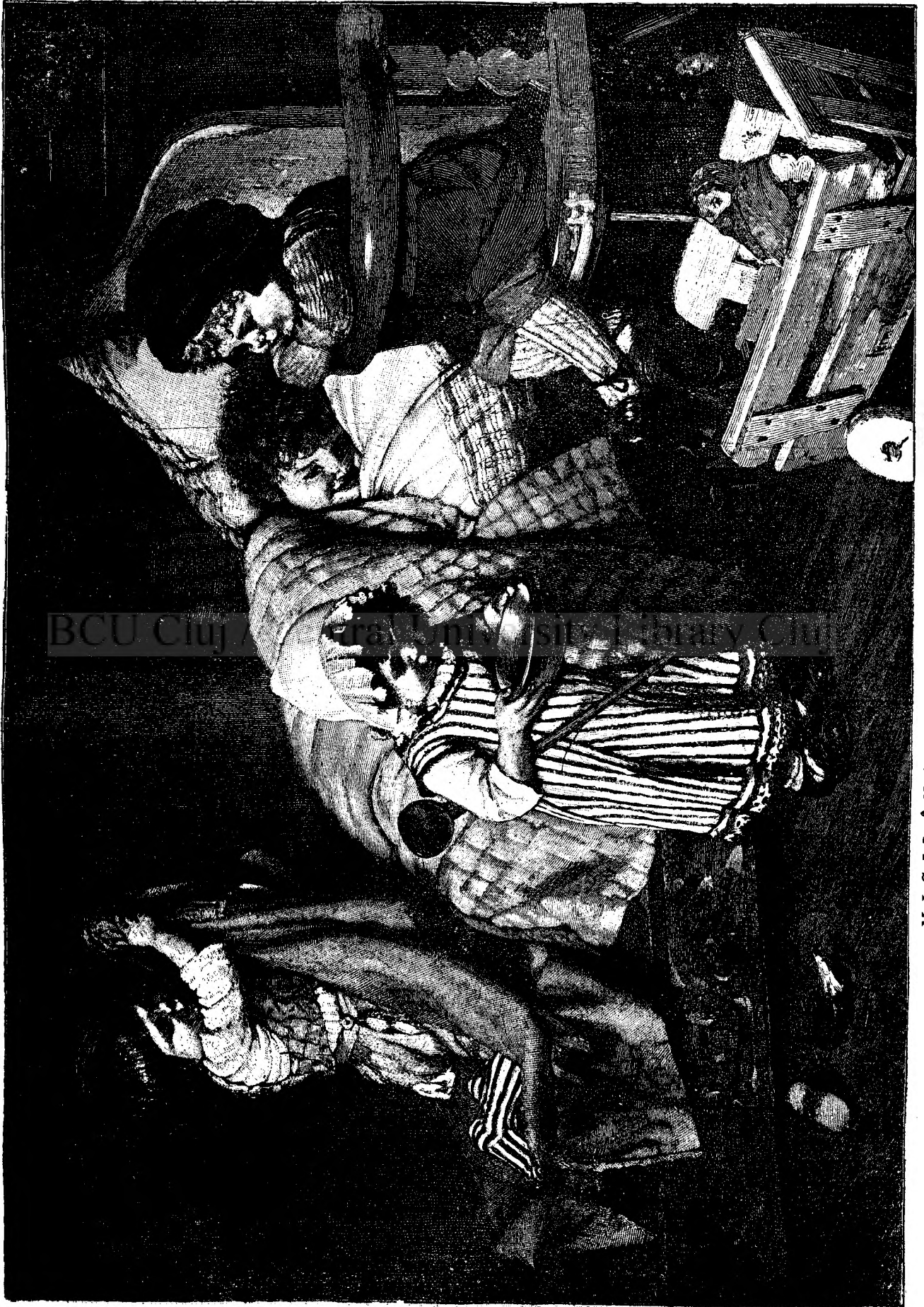
— Mult timp stāturā astfel, fără să grāiască nici un cuvēt. În cele din urmă el îi ȝise ca șoptind :

— Și eu sânt tot așā.

— Și tu ești nefericit? Eu am gāndit, că m'ai uitat, că te-ai însorat și cel puțin tu nu suferi.

— Eu să te uit? Dar e peste puțință. Am cea mai mare trebuință să-mi aduc aminte de tine, căci numai acele momente îmi alinā durerile, când gāndesc la amorul nostru.

BCU Cluj

MICII ÎNGRIGITORI DE BOLNAV.

Trenul fluera lung anunțând stația.

— Acum, — zise ea, — ne despărțim pe veci. Me așteaptă sora. Uită-me și fii fericit.

— De-aș ști că uitându-te, te-aș face fericită, aș încerca și asta. Soartea mea este să me sting încetul cu încetul și iubindu-te până la cea din urmă respirație.

Trenul se opri. Conducătorul deschise ușa. Pe peron aștepta Elvira, care întimpină cu suris pe sora-sa.

Dorina se întoarse încă odată spre Aurel; privirile lor se întâlniră de nou, își strinseră mâna pe furis, mai pe urmă în viață, apoi ea se dete jos vesel, sărută pe sora-sa și trenul porni.

OLGA DORINA PORUȚIU.

Castelul de pe stâncă.

„Nu te duce-acolo, tinere străine,
Ci te depărtează, căci vei fi pierdut“.

Intr'un vârf înalt de stâncă, stă castelul părăsit,
Împregiuru-i mari prăpastii, fioroase, fără fund.
Și Castelul vecinic noaptea e 'n tăcere adâncit,
Iar prin negrele-i ruine duhuri rele se ascund.

Când târziu s'arată luna și pe cer nu-i nici un nor,
Când Garona curge 'n vale, printre pietre spumegată,
Vin în fiecare noapte în castelul vechiu al lor:
O fecioară care 'n umbră cu logodnicu-i s'arată.

Când Roland în Val-Roncero mișelește fu ucis,
Ald'-a lui frumoasă aleasă, cădă moartă de oroare
Și de sus, din vârful stâncei prăvălita fu 'n abis...
Iar Garona duse 'n vale corpul palidei fecioare.

*

De-atunci nimeni pe acolo n'a trecut în nopți de
vară,

Și castelul în ruine fu de-atuncea părăsit;
Iar fantasmelor pălitate es pe turnuri, și de-o pară
De lumină fioroasă e castelul-înveluit.

Numai când s'arată luna și pe cer nu-i nici un nor,
Când Garona curge 'n vale, între maluri, spumegând;
Vin în fiecare noapte în castelul vechiu al lor
Doi logodnici, ce în umbră se arată suspinând.

O. L.

Regule pentru bicicliști. Nu plecă nici odată fără o bună bicicletă. Nu plecă cu stomacul încărcat. Nu uită ca felinarul să fie plin, asemenea și punza. Mergi totdeauna la dreapta. Nu merge după o trăsură. Fă volta la dreapta în arcuiri mici, la stânga în arcuiri mari. Dă-te la o parte dinaintea trecătorilor. Nu bea mult pe drum. Mai înainte de toate mergi cu gura închisă și cu ochii deschiși.

Paștile la Constantinopol.

Eră tocmai în sâmbăta Paștilor. Pentru ziua următoare ne propuserăm dar a vizita catedrala patriarcală, unde din incidentul serbătoarei mari ne așteptam să vedem niște festivități strălucite.

Nici acolo înse nu poți străbate ușor, căci vine lume multă pe care biserica n'o poate încapă, deci se trage cordon și numai celor protejați li se dă voie să intre. Grație amabilității dlui Tache Margarit, sub-inspector al școalelor românești macedonene, noi am putut pătrunde și acolo. Conducătorul ne-a fost un tiner român din Macedonia, dl Ioan Barac, student la școala de medicină din Constantinopol, care știind turcește și grecește, mai purtând și semnificativul fes, a izbutit s'ajungem în loc de frunte.

Catedrala patriarcală se află în suburbiul Fanar al Stambulului. Niște ulițe strâmte și murdare, cu case zidite par că numai de ași pe mâne; pretutindeni lume grozav de multă, o pădure de fesuri și nici o femeie.

Ne cuprinde un fior străbătând acest cuib al vechilor intrigi politice, de unde au eșit fanariozii și au copleșit tronurile celor două principate românești, infectând spiritul național dintr'ensele.

În sfârșit sosim la catedrală. Din afară n'are vr'o înfătoșare imposantă. O biserică vechiă în stil bizantin, fără turnuri nalte. Ne urcăm în etagiul casei de lângă catedrală și intrăm în o sală mare. Acolo găsim o societate strălucită.

Lângă pereți, în semicercul din giurul nostru, șed o mulțime de arhierii; în fruntea lor, în fotoliul din mijloc, apare figura imposantă a patriarcului, un bărbat cam de 65 ani, dar plin de vigoare. La dreapta lui ambasadorul Rusiei; la stânga un pașă creștin, precum mi s'a spus, medicul curții; apoi, la dreapta și la stânga, alți represintanți ai staturilor ortodoxe, afară de România, care pe vremea aceea avea suspendate legăturile sale diplomatice cu Grecia.

În mijlocul salei o masă lungă, încărcată cu odăjdii, ale patriarcului și ale celorlalți dignitari bisericesci.

De ambele părți ale mesei, scaune pentru corpul diplomatic și pentru oaspeții străini, ocupate de domni și dame, cari așteptau să vadă ceremonialul.

Intr'aceste publicul tot viniă și care cum sosiă, se ducea la patriarcul și-i sărută mâna, care la rândul său sărută pe toți în frunte.

După așteptare destul de lungă, în sfârșit ceremonialul începă. Diaconii apărură cu cădelnițele, însoți de cântăreții cari remaseră în antișambră. Patriarcul se scolă și dimpreună cu el toți bisericani și tot publicul se ridică picioare.

Episcopii, arhierii, preoții și diaconii impresurară pe patriarcul, îmbrăcându-l cu odăjdiile bisericesci; câtă vreme și ceilalți prelați își invescură ornatele, în mijlocul cântărilor și a fumului de tămâie.

Atențiunea tuturora, firește, eră fixată asupra patriarcului, ale cărui odăjdii, niște capete de operă ale artei, ne uimiau prin splendoarea și bogăția lor. În deosebi părea admirabilă crucea atârnată de lanțul de aur, o podoabă de rară frumusețe, care se termină printr'o iconiță încadrată în brillante.

Terminându-se ceremonialul îmbrăcării, pornirăm cu toții jos în biserică. Intrarea fiind oprită pentru masele mari, indesuiala n'a fost prea mare. Noi am

ajuns tocmai în rëndul prim, de unde am putut vedé totul bine.

Biserica e spacioasă, înse nu precum ș-ar închipuí cineva că trebuie să fie biserica patriarcală din Constantinopol. Boltitura proptită pe colonne dă întregului o înfășoare arhitectonică de valoare mai naltă. Iconostasul foarte bogat decorat; sfeșnicele și candelabrele tot argint și aur. Pictura e vechiă și asupra totulului se varsă un aer întunecos.

Ceea ce m'a surprins mult, a fost lipsa unui chor. Me așteptam la niște delicii chorale. Când colo, numai cantorii cântau prin strane, secundați de niște băeți ca în ori care biserică de prin sate pe la noi. Asta, precum mi s'a spus, se face din pur conservatism, spre a nu introduce în biserică nici o novațiune.

Evangelia s'a cetit în multe limbi, mai cu seamă slave, astfel am putut face comparație între ele. Când înse un preot a început s'o citească și românește, de odată ne-a umplut un farmec și ne-am đis: „Asta e cea mai frumoasă limbă“. Adevărat că și preotul o citiá frumos, cu un accent melodios românesc; de sigur o fi fost vr'un Român. Din momentul acela nu ne mai găsim străini în mijlocul Grecilor, ci ne párea că sântem acasă; din momentul acela simțiam, că avem și noi Paști. Și impresiunea aceasta ne făcea atât de bine, atât de fericiți! . . .

Trecuse înse doue-spre-đece. Obosiți de statul în picioare atâta vreme și frânți de căldura ce deviniá tot mai mare, eșirám. Afară mii și mii de oameni, o nesfârșită droaie de fesuri; mai încolo, spre Cornul-de-aur, grupe de jocuri populare, în care se mestecá flueratul vapoarelor.

Trecurám golful spre Galata, urcarám pe calea ferată funiculară sus la Pera, să ne odihnim la dejun . . .

Abiá ne scularám de la masă, dl Tache Margarit a și venit a ne face plăcerea să ne ofere conducerea sa afabilă la Aya Sofia și la celelalte moschee mai remarcabile.

Între toate, firește, mai mult ne interesá Aya Sofia, foasta Sfânta Sofia, renumitul monument arhitectonic al erei creștine, care ni se presintă prin închipuirea noastră cu un nimb mitic.

Mergând pân' acolo, trecurám lângă mai multe moschee, impresorate de fântâni izvorite din zid, la cari turcii se spélau înainte de rugăciuni. Urcarám dealul Stambulului și ne aflam înaintea măreței clădiri.

Prima impresiune ne înfățișează un complex de edificii colosale, din cari se ridică spre cer patru minarete nesfârșite, vestind lumii domnia semilunei. Numai decât se vede, că complexul acesta nu este opera unei singure dispoziții, ci singuraticele părți s'au adaugat în urmă, după trebuință, fără a se ținé cont de armonia stilului, ceea ce a produs apoi o mare diformitate.

Plătind taxa de intrare, ni se deschide o colonadă grandioasă și lungă, cu o imosantă boltitură, care se rađemă pe niște colonne urieșe. Odinioară colonada aceasta a vėđut sub acoperementul seu oameni mari, împărați și beliduci, cari determinau destinele orientului european; astăzi viața a dispărut cu desevėrsire din ea, par că ne aflám în o criptă tăcută, în a cărei liniște pașii turcilor singulari, ce întră și es, sună ca ciocănitul cuielelor se se bat în cosciug.

Gânduri posomorite ne cuprind și 'n momentul acela ne improspėtám în memorie gloria decăđută a marei Basilici. Ce ironie a sorții! Construită de creș-

tini, pentru preamărirea lui Christos: astăzi ea servește drept moschee turcească pentru propagarea legii lui Mahomed. Menită a fi luceafărul deșteptării în orient, a devenit propovėduitoarea stagnării și a rămănerii în întuneric.

Amărăciunea ni se mai inasprește la intrarea în biserică, unde păzitorii țurci ne dau să încălțám niște papuci mari, ca nu cumva picioarele unor „ghiauri“ să atingă podelele.

— Las că ve păcălesc eu, — gândiam. O să-mi pierd papucii și tot o să calc pe pământ.

La rëndul lor înse turcii erau și ei șireți; unul veniá tot în urma noastră și dacă oare-care scăpá din picior papucul, numai decât săriá și îi-l aducea.

Grigea asta de papuci, ce-i dreptul, ne cam tulburá în admirarea minunatei arhitecturi; de aceea am stat locului, ca astfel să ne putem desfėtá cu tot sufletul în majestoasa clădire.

Priveștiștea imosantă care ni se înfășoá, în adevăr erá frapantă. Înălțimea și mărimea colosală întrec toate așteptările. Construcțiunea, un cap de operă al artei bizantine, te pune în uimire; ochii-ți rătăcesc din frumuseți în frumuseți, încantați de plăcere și neșciind ce să admire mai mult.

Biserica are formă rotundă. Colonne de marmore, granit și porphir, țin galeriile, deasupra cărora stă minunata cupolă la înălțime înspăimântătoare de treiđeci metri. Tot ce Athena, Ephes, Delos a avut mai minunat, ca materie și artă, s'a adus aici, spre a represintă cultura bizantină. Totul arată un classicism în fața căruia te închini smerit.

Ce măreț a putut să fie templul acesta pe timpul domniei bizantine, când ornamentica sa a stat completă, când icoanele de mosaic au fost intacte, când picturele murale n'au fost șterse, — când a strălucit în toată pompa sa, — de oară-ce și astăzi, când mâ-nile barbare l-au despoiat, este o minune a lumii!

Precum se șcie, primul fundator a fost Constantin cel mare; el înse nu ș-a putut terminá opera, ci fiul seu Constante. La 404 a ars, apoi Teodosiu II a restaurat-o. Abiá peste o sută de ani, la 532, a ars iarăș și Iustinian a edificat-o aproape cu totul din nou. De atunci și până la ivirea turcilor în Europa, la 1453, Sfânta Sofia a fost cea mai mare biserică creștină în Orient. În anul acela înse turcii ocupând Constantinopolul, au dat jos crucea din vėrful ei și au implántat acolo semiluna, prefăcând măreața basilică în moschee turcească. Cu mâni sacrilege au profanat creaturile artei bizantine, văpsind icoanele de mosaic, diformând sculpturile classice și rupénd arabescurile spre a le da ori cui pentru bacșiș.

De atunci și pân' acuma, monumentul acesta al vechei lumi clasice, par că e umbra jelindă a unui trecut glorios, care a dispărut, ca un vis frumos, despre care istoria povestește generațiunilor ce se urmează.

De atunci și pân' acuma, turcii au tins necontenit a-i șterge toate rămășițele creștinătății de odinioară; înse degiaba, minaretele vestesc, ce-i dreptul, lumii că e moschee turcească, dar arhitectura denunță originea sa creștină și de sub văpseala păreților străbate ici-colo încă și acuma neperitoarea și vecnică iconografie a marilor măestri bizantini . . .

Câtă vreme noi admiram imosantele frumuseți ale arhitecturii, turcii de pe la margini își făceau rugăciunile, închinându-se nesfârșit și scoțénd niște tenguiri și vaerări disarmoniaase, cari atacau grozav auđul.

Încolo eră tăcere profundă și peste tot un semituneric, în care tremurau razele de soare ce străbăteau prin sutele de ferești. Nu se auđiá nici șgomotul pașilor, căci se perdea în covoarele acoperite cu rogojină ce cuprindea toată biserica.

Și cum tocmai eră ăiua de Paști, am mers repede — perđend papucii — în mijlocul colosalei rotunde și până când turcul mi-i aduse, cântai lin, să nu m'auđă nime, de trei ori:

— Christos a înviat!

Nu șciu cum, după ce am cântat, par că me simțieam ușorat d'o greutate. Împregiurimea nu-mi mai părea atât de străină. Deveni vesel. Și mai aruncând din ușe o cea din urmă privire de admirațiune, ești mulțumit.

Nu departe de Sfânta Sofie se nalță falnic moscheea Achmed, cu multele sale minarete. Este una din cele mai mari moschee, care pare a rivalisá cu Aya-Sofia.

Întrarăm s'o vedem. În adevăr e imposantă. Se pare că Turcii s'au pus și ei să producă ceva frumos. Au reușit binișor; n'au putut inse s'atingă măreția artei bizantinilor.

Cățiva pași încă și ajunserăm în vestita piață Hipodrom, care a fost construit în forma de Circus Maximus al Romanilor și unde s'au petrecut o mulțime de fapte istorice.

Odinioară inzestrat cu statue multe, astăđi numai columna lui Constantin Porfirogonetul, care eră de 30 metri nalță și avea în vârf statua lui, mai aminteșce, schilogită de vremi și de barbari, gloria trecută. Căii de bronz au fost duși la Veneția spre a face acolo o decoare a bisericii San-Marco.

Nici un mur, nici o piatră n'a remas din splendoarca orbitoare; totul s'a spulberat în vânt și locul hipodromului l-a cuprins o piață plină de noroiu...

Numai un obelisc egiptian ce se ridică în apropiere, derimat de cutremur și restaurat de Teodosiu I, geleșce ca un semn de esclamație veacurile de mărire... privind cu duiosie la mica coloană serpentină de lângă ea, cea din urmă remășiță a vremilor legendare...

Istoria modernă a pētat cu sânge și acest loc al bucuriilor din epocele uitate. La începutul secolului al XIX, Mahmed II aici a stîns viața celor din urmă ieniceri...

Tabloul inse devine prea posomorit pentru ăiua de Paști. Haidem în alte părți să ne veselim.

IOSIF VULCAN

Cugetări.

Publicistul e adevăratul semănător din parabolă și produce aceleași efecete. Multe din semințele lui cad pe piatră, dar cari cad pe pământ bun, dau roade.

*

Cu cât omul se perfecționează, cu atât își vede imperfecțiunea.

*

Nu te potriví cu cel în mánie, căci pe acela l-a părăsit judecata.

*

Justiția trebuie să judece repede și fără părtinire; ori-ce amânare e o înjustiție.

Bibliografie.

Haralamb G. Lecca: *Secunda*, București 1898.

Raport presintat Academiei Române în sesiunea generală din primăvara trecută.

Domnilor colegi,

„Secunda“ este titlul unui volum de poesii, cu care dl Haralamb G. Lecca solicită anul acesta premiul Adamachi de 5.000 lei.

Însuflețit de cele mai călduroase îndemnuri și de prietenești sollicitudini, a pășit dsa pe câmpul înflorit al literaturii noastre și, de la primul pas, s'a arătat că e plin de dragoste și cu sîrguință lucrător pentru dēnsa. Dsa a produs și produce mult și multe. Activitatea sa e îndreptată în felurite direcțiuni. Teatru, roman, traduceri, localisări, prosă, versuri, toate îi sînt la îndemână, pe toate le lucrează cu înlesnire din toate se poate lua o vie dovadă despre realul seu talent.

N'aș puté afirmá pentru care dintr'ēnsele are mai multă înclinare, căci tuturor le acordă aceeași rivnă și aproape aceeași nebagare în seamă, după ce le-a înfăptuit. Dl Lecca nu este aceea ce se poate numi un exclusivist în literatură; dsa nu luptă, ca mulți alții, pentru suveranitatea absolută a producerii sale, dsa nu are pretențiunea — atât de supărătoare — a altora de a fi făcut lucrări geniale, nici cu îndărăptarea unei exagerate paternități nu-și rēșfață odraslele, căci nu consideră că aceea ce face nu poate fi mai bine făcut și aspiră tot mai mult și neîncetat să meargă mai departe. Cu toate aceste, din cele până acum sevășite, tot versurilor, tot poesiei a închinat tinērul autor cele mai multe și mai drăgălașe ciasuri, cele mai puternice și mai de seamă mișcări sufletești. În această direcțiune me voiu mărgini, cu prilejul însărcinării ce mi-ați dat, să cercetez și să urmăresc activitatea poetului, căruia i-am augurat de la prima sa producere un viitor atât de frumos.

Lucrul nu este inse nici comod, nici poate mulțumitor, dată fiind natura cea atât de schimbătoare de forme și inspirațiunea atât de fantasisă, pe lângă modul de a lucra, plin de surprinderi și de inegalități, al poetului.

În adevăr, cercetând cu de-amēnuntul cuprinsul volumului prezentat la premiu, se poate vedé cât de inegal este și de nesuștinut adesea stilul seu poetic.

Ací e curgător și limpede, ací sdruncinat (francesul ar ăice *heurté*) și turbure. Este — din acest punct de vedere — poate cel mai ciudat exemplu în poesia română (fireșce de valoare) a unei culegeri de vorbe, de imagini, de impresiuni, ce nu sînt de cele mai multe ori legate între dēnsele prin nici un alt fir de înțeles, ori de realitate, decât voința poetului și nu scapară, așa fiind, nici cea mai mică emoțiune. Dl Lecca, versificator foarte dibaicu și producător mai mult decât abondent de versuri, tocmai din pricina aceasta nu stărue mult asupra-le, nu le adânceșce și nu și le prelucrează, din care pricină ele par a fi fluturate, despărechiate, superficiale.

N'aș puté compará mai bine poesia sa decât cu sborul rînduniceii: șglobiu, șovăitor, fără țel hotărît, când urcându-se la cer, când atingând pământul cu aripile. E poate asemēnată omenirei, e negreșit icoana celor ce vede, ce descrie, ce cântă poetul; dar nu e în acelaș timp și cea mai frumoasă formă pentru exprimarea celor mai simpatice, mai mișcătoare, mai

înălțătoare impresiuni, cari rămân în noi și sunt în-
sușirile de căpetenie ale poeziei.

Iată pentru ce — în deobște — volumul seu, de
și cuprinde lucruri frumoase, originale, dovedite
de talentul și de puterea de expresiune ale scrii-
torului, te lasă rece une-ori, te lasă par că nemulțu-
mit de tine și de dânsul.

Când am făcut darea de seamă despre întâia lu-
crare poetică prezentată de dl Lecca la premiul Aca-
demiei, am arătat aceleaș neajunsuri, exprimând spe-
ranța că ele se vor micșorâ, vor dispăre pe viitor.
„Secunda“ e drept, nu mai conține aceleași lipsuri ca
„Prima“, putând a ne întări în credință că rîndnica
de astăzi se va metamorfoșă (metamorfosa fiind de
domeniul poeziei) în privighetoare sau în șoimn mâne.

Dl H. Lecca, inzestrat, precum e, de o imagina-
țiune pe cât de vie pe atât de nestatornică, are tot-
dauna la îndemână, pentru ori-ce împregiurare, com-
parațiuni, analogii, metafore, metatese, inversiuni și
alte de asemenea măruntășuri și finețe ale tehnice
versurilor. Dsa schimbă, drege, adaoge, prelungeșce sau
scurtează cu o egală înlesnire tot și ori-când, și când
fi vorbești despre un fapt, îi arăți o potecă, sau îi
deschiși orizonturi nouă, numai decât îți plâsmueșce
o descrițiune, un act, o poemă, care vor fi frumos
orânduite ca ritm, cadență, rime și altele, dar cari vor
avé adesea aerul unui ce artificial, fabricat, precum
apare dantela brodată cu mâna alături de cea eșită
din țesătoriile mecanice, dacă n'ar fi întocmite cu atâta
gust și cu atâta talent, una și alta frumoase, una înse-
mai scumpă decât cealaltă: una prețioasă prin sufletul,
prin intențiunea, prin viața și măestria ce lucră-
toarea a cheltuit, a încrustat par' că în fie-care ochiu
al urzelci; alta rece, pretențioasă, fără acea taină a
simpatiei, fără acea însufleșire, care măguleșce și atrage
până și pe cei refractari la asemenea farmec.

Am puté descoperi cauza acestei deosebiri în în-
săși firea poetului, dacă am trebui să credem întoc-
mai acele ce ne spune el în prima sa poezie, Balada
flășnetarului, care este un fel de creș al desiluziunii,
cu atât mai puțin dat dsale să-l așede în fruntea unui
volum, cu cât de și tinăr, a avut succese multe și a
învinș greutăți pe cari mulți, mai puțin norocoși de-
cât dsa, nu le-ar fi putut învinge. Să credem dar că
sfatul ce-l dă dsa tinărului căruia :

Când inima i-o dize: »Scoală!
Și vino să-ți ridic altar
Pé-al poeziei larg hotar»,
Veși ce-ai în cap; talent ori boală?

e mai mult expresiunea unei momentane iritațiuni,
forma amară a unei decepțiuni întâmplătoare, decât
formula lapidară a unui sfat al experienței, al cre-
dinței!

Noroc doar că-și tradează singur firea în bucata
Poetului, o notă sentimentală, mai senină, mai caldă, o
auto-biografie în care se zugrăveșce așa cum ar fi în
adevăr: crescut de mic cu basme de ține, cu povești mi-
nunate, cu îndrăgostiri imaginare de domnițe nădrăvane

Cu pèrul ca de chihlibar,
Avènd pe cap mărgăritar,

ale căror minunații îl fac să adormă „visând
că e poet!“ un pesimist crud, sfâșietor de inimă și
mistuitor de iluziuni, precum cată aci înadins să se
arate.

Nu voiu cercă să analizez pe fie-care din cele
22 de bucăți cuprinse în acest volum, dar voiu arătă
că dintre dânsese câteva și anume: Carnavalul Vene-
ției, Ultima scrisoare, Rămășag, Tablou, Dama cu ca-
melii și Bianca, poemă dramatică în trei cânturi, sunt
vrednice de a fi cetite și recetite, atât sînt de frumos
scrise și de bine gândite, încât cu toate micese ob-
servațiuni — impresiuni mie personale — ce am fă-
cut, ele dau drept celui ce le-a scris să năsuiescă la
premiul Adamachi de 5.000 lei. Iar eu îl cer de la
dvoastre pentru dânsul.

D. C. OLLANESCU.

Ilustrațiile noastre.

Don Carlos și soția. Nenorocita Spania abia a
incheiat pacea cu America, perșdând aproape toate co-
loniile sale, iată că se află în ajunul unor noue sgu-
duri. Diarele anunță, că Don Carlos, pretendentul tro-
nului spaniol, a început agitațiile sale de nou. Se dize,
că în rândurile armatei are mulți aderenți. Soția lui,
Margareta, e principeasă de Parma. Ei au o fiică,
Donna Elvira, care a fugit cu pictorul Folcci în Ame-
rica. O să vedem, fi-va Spania harnică a îndură și
aceasta lovitură a sorții. Ași putem constată, că dintre
toate fiicele gîntei latine dânsa este cea mai nenoro-
cică, căci tot cade, cade...

Mioii îngrigitori de bolnav. Copiii au jucat de
curènd toate jocurile. În cele din urmă le-a vînit idea
să făcă pe îngrigitorii de bolnav, cum au vèdut aceasta
de la părinți. Anica s'a și culcat în pat, câtă vreme
lonel și Marioara s'au pus la lucru ca să îngrigescă
pe sorioara. Numai Lilica nu poate să făcă nimica,
fiind prea mică; se uită numai din fotoliu. Iar bolnava
ar vrea să fie tristă, dar nu poate, risul îi străbate prin
ochi. Șagalnicul desemnător a prins tocmai momentul
acesta și ne-a presintat un tablou cât se poate de
amabil.

Un viitor socru vorbiă cu un prieten de băiatu
pe care vrea să-l făcă ginere. Prietenul lăudă grozav
pe tinăr.

— Numai un cusur are, dize el, după ce spuse
ce calități avea.

— Ce cusur?

— Nu șcie să joace cărți.

— Ce, ăsta e cusur?... Bravo băiat, dacă nu
șcie nici cărți să joace, după cecelealte calități pe car,
la mai are.

— Nu șcie, dar veși că de jucat tot joacă.

Un om glumeț consumă într'un birt o porție de
peșce. Când chelnerul trecu pe lângă masa lui, îi dize:

— Chelner, adu-mi o sticlă cu vin; peșcele vrea
să inoate.

Un vecin de la o altă masă, care mănecă o frip-
tură de porc, vru să profite de această ocașie și să se
arate și el deștept.

— Chelner, — strigă el la rëndul lui, — adu-mi
o halbă de bere, că porcul vrea să bea.

SALON.

Abonament la »Familia».

Înceiând iarăș un an și intrând în al 35-lea al existenței sale, „Familia” face apel la spriginul publicului cetitor românesc.

După un trecut atât de lung, este de prisos a mai desvoltă programa stăruințelor noastre.

Organ al familiilor române, „Familia” a avut totdeauna drept scop: deșteptarea gustului de cetire românească, spre a răspândi cultura națională.

În urmărirea acestui scop, am căutat să ridicăm din ce în ce mai mult nivelul foii noastre. Condeie ilustre și talente tinere ne-au dat spriginul. Colaboratorii nostri s'au tot înmulțit, încât astăzi numărul lor trece peste cinci-zeci. Cu concursul lor sperăm a mulțumi tot mai mult așteptarea publicului.

Cu începutul anului viitor dorim a răspunde și la o altă necesitate de mult simțită în familiile românești, oferind abonaților nostri

un tablou istoric național

care pus în cadru are să fie o decoare a ori-cărei case românești.

Subiectul acestui tablou e scos din istoria Moldovei, de pe timpul lui Ștefan cel Mare și reprezintă cunoscuta legendă:

„Ștefan cel Mare și aprodul Purice.”

Conform legendei: „Ștefan cel Mare, în bătălia ce-a avut la Șcheia pe Siret, a bătut cumplit pe dușmani; dar cu mare primejdie a vieții lui, căci i-a fost căzut calul în luptă; iară un Purice aprodul i-a dat calul lui; și Ștefan nu putea îngrabă încăleca, fiind om mic de stat. Atunci Purice aprodul i-a zis: „Doamne, eu me voi face o moviliță și vino de te sue pe mine și încăleacă!” Ștefan Vodă s'a suit pe dânsul, a încălecat pe cal și zise lui Purice: „Sărace Purice, de oiui scăpă eu, atuncea și tu ți-i schimbă numele din Purice — Movilă”. Și a dat Dumnezeu de au scăpat amândoi; și l-a și făcut boer, armaș mare, pe Purice, și dintr'acel Purice aprodul s'a tras neamul domnesc al Movileștilor”.

Pictorul ne arată tocmai momentul, în care — în focul bătăliei — Ștefan cel Mare, urcat pe cal, adresează acele cuvinte aprodului Purice, aplecat jos.

Ca execuțiune, tabloul este unul din cele mai reușite din câte avem noi Români; e colorat; o cromolitografie a unui escelent institut de arte grafice din București.

Dimpreună cu cartonul are o lungime de 95 centimetri și o nălțime de 70 cm.; singur tabloul 80 cm. lung și 53 cm. nalt.

Abonații „Familiei” vor primi tabloul acesta

gratuit

și expediat franco acasă, dacă au răspuns costul de abonament pe anul întreg ori cel puțin pe jumătate de an, adăugând drept despăgubire pentru plata de trans-

port de la București și până la Oradea-mare, pentru cartonul ce dăm tabloului, pentru spesele de impachetare și francare:

o coroană.

Expedierea se va face îndată-ce ne vor sosi exemplarele comandate.

Abonații cari își fac abonamentele numai pe trei luni, chiar și dacă le înnoesc peste tot anul, n'au drept la tabloul acesta.

Alte premii.

Toți abonații nostri își pot comandă la noi: portretul reginei-poete Carmen Sylva în costum național, și următoarele scrieri de Iosif Vulcan: Lira mea, poesii; De la sate, nuvele; Ștefan vodă cel tiner, tragedie; Dimitrie Cichindeal, discurs de recepțiune, — până când ne vor ajunge exemplarele. Toate la oaltă cu 1 fl. 10 cr.

Familia va apăre și în anul viitor regulat odată pe săptămână, pe o coală și jumătate, — cu ilustrațiuni și va costă:

pe an 8 fl.

pe 1/2 an 4 fl.

pe 3 luni 2 fl.

pentru România

pe an 20 lei.

pe 1/2 an 10 lei,

Colectanții primesc după 5 exemplare, al șesele gratuit.

Oradea-mare (Nagyvárad) 12/24 decembre 1898.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA „FAMILIEI”.

LITERATURĂ.

Știri literare. *Părintele Zacharia Boiu*, protoiereu, asesor consistorial în Sibiu și membru corespondent al Academiei Române, a dat sub tipar la Sibiu un volum de predici sub titlul „Semințe din agrul lui Christos”. — *Dr. N. Țincu* a tradus în versuri o idilă dramatică în două acte, numită „Savitri” a contelui Angelo de Gubernatis.

Teoria dramel. *Dr. Iosif Blaga*, profesor la gimnasiul din Brașov, a scos la lumină acolo, cu ajutorul fondului „Coresi” un volum intitulat: „Teoria dramei” c'un tractat introductiv „Despre frumos și artă”. Autorul, precum ne spune în prefață, propune acest studiu în a șaptea clasă a gimnasiului românesc de acolo; împregiurarea aceasta i-a dat privilegiu să scrie în românește teoria dramei, prima carte în materia aceasta în literatura noastră. Mult din materialul ce dă în aceasta carte, zice, e o inovațiune față de materialul cunoscut și obișnuit până acum în învățământul merit a se da în cursul gimnasial din limba maternă. Din acest punct de vedere mulți vor zice că e greu și nepotrivit pentru mintea școlărilor din cl. VII gimnasială. Inse încercările ce a făcut cu școlarii sei, arată că aceia au priceput. Cartea aceasta e merită să facă servicii și lumii mari românești. Încât s'a putut, a aplicat metoda inductivă, dând totdeauna material de a fi vădut și studiat și merit a contribui la claritatea și înțelegerea lesnicioasă a principiilor teoretice cari urmează. A scris în unele locuri independent, iar în altele s'a ținut de ideile scriitorilor streini, cari i s'au potrivit. Prețul 1 fl. 80 cr. (4 lei 50 bani.)

„Lupta pentru drept“ — „Scopul în drept“ de dr. Rudolf Ihering. Dl Teodor V. Păcățian a avut fericita idee, a îmbogăți literatura noastră cu aceste două opuri eminente de o profundă știință juridică. Poporul nostru, care este încă prea puțin deprins pe terenul luptelor politice-sociale, va lua din aceste opuri sigur un îndemn puternic la „lupta pentru drept“ o încurajare mare la vîlga existenței. Limba traducțiunii nu lasă nimica de dorit și poate servi de model și învățatură. Ajustarea tehnică a cărților este eschisită. Se recomandă călduros Românilor de toată brasla. Opurile se pot procura de la „Tipografia“ soc. pe acții în Sibîu. — „Lupta pentru drept“ un fl. și „Scopul în drept“ cu 4 fl.

Căilindarul Minervei. Nu începe îndoială, că cel mai valoros căilindar ce a apărut pentru anul 1899 este „Căilindarul Minervei“ scos la lumină zilele trecute la București, de institutul de arte grafice „Minerva“ strada regală nr. 6. Acest căilindar, atât ca lectură, cât și ca ilustrațiuni, ofere un material atât de bogat, încât prețul de 1 leu și 50 bani în adevăr e bagatel. În contrast cu cele mai multe căilindare de la noi, cari — ca lectură — dau numai reproduceri, par că la noi nu s'ar scrie nimic, Căilindarul Minervei ne surprinde cu un material nou. Asemenea cu totul noue sînt și ilustrațiunile, din care multe represintă bărbați și localități din Transilvania. Este primul căilindar din România, care consideră întregul element românesc. Din ilustrațiile sale relevăm: Româncea din Ardeal, o frumoasă fotocromografie în 3 colori. Recomandăm cu toată plăcerea acest frumos și prețios căilindar atențiunii familiilor române culte.

C E N O U ?

Hymen. Dl Nicolae A. Popovici, doctor în drept, în duminica trecută s-a serbat cununia în Brașov, cu dsoara Marieta Ilasievici, fiica dlui profesor Ipolit Ilasievici.

Serata literară româună din Oradea-mare, aranjată la 15 decembre, de tinerimea română oradană, a avut un succes frumos. Serata a fost deschisă de către studentul în drept dl Lucian Bolcaș, accentuând însemnătatea acestor serate literare. Corul, sub conducerea dlui Silviu Pop, a cântat precis armonioasa compoziție „Zorirea“ de G. Attenhofer. Duetul „Bălcescu murind“ de Mezetti executat pe violele de dnii Silviu Pop și Victor Creț a fost mult aplaudat și la dorința publicului dl Silviu Pop a mai cântat „Hora pécurarului“. Asemenea a fost întimpinată cu plăcere romanța de Musicescu cântată din gură de dnii Emil Coste și Iosif Maiorescu. Dl Lucian Bolcaș a citit o narațiune poetică, care a înduioșat inimile tinere. Unul din punctele cele mai reușite a fost declamațiunea dlui George Novacovici. Serata s'a încheiat cu corul „Cucule cu pană sură“ de Dima. Apoi publicul, destul de numeros, s'a așezat la mese și a petrecut împreună până târziu. Felicităm tinerimea și dorim ca începutul reușit s'o îndemne a aranjia și alte serate de acestea!

Reuniunea femellor române gr. or. din Reșiuri se va întruni în adunare generală la 13/25 decembre sub presiul dnei Aurelia Goga.

Reuniunea femellor române din comitatul Hunedoril va ține adunarea sa generală în Deva la 13/25 decembre sub presiul dnei Elena Hossu-Longin n. Pop, secretar dl dr. Silviu Moldovan.

Prelegeri publice la Lugos. A treia prelegere publică a fost ținută de dl avocat dr. George Dobrin, care a vorbit despre cultivarea viței americane.

Prelegerile populare din Seliște sînt foarte frecventate de popor. De curînd a vorbit dl Lăpédac, directorul școalelor de acolo, despre industriași. Apoi a luat cuvîntul tinerul medic dl dr. N. Comșa, vorbind despre activitatea arhiepiscopului și mitropolitului Andreiu br. de Șaguna.

Au murit: *Aspasia Popovici* n. Poppazoglu, soția regretatului comerciant B. G. Popovici din Viena, în etate de 53 ani; *Grigoriu Negrea de Pojorta*, percepitor comitatens în pensie, la Făgăraș, în etate de 68 ani; *George Cantacuzino*, fost ministru, la București.

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

Floare los se sortează la toate 6 tragerile, fără a se plăti ulterior.

6 trageri. (6—9)

Losurile ziaristilor.

Căștigul principal în valoare de
100.000 coroane.

5 căștiguri
á 20,000
coroane etc. { Obiectele căștigate, la dorință se vor
răscumpără în bani gata cu o sub-
trageră de 20%.

Prețul unul los este o coroană.
Tragerea nesmintit deja în a 4-a luni viitoare.

Losuri se pot cumpără la
Edmund Diósy
în Oradea-Mare, piața Bémer.

Oroloage americane de buzunar.

Cu garanța că nu-și perd culoarea de nickel, construcțiunea li e mai precisă și mai bună decât a celor mai scumpe.

Prețul unuia 3 fl.

Cu garanță până ce ține provisiunea.
Pentru acesta lanț argințit cu 60 cr.

Aparat de ras automat

Fox, veritabilă fabricațiune solingenă, premiat la mai multe expozițiuni, exercițiul nu-i necesariu. Tăierea exclusă. Muncă curată și comodă. Scutește de boală de piele. Durabil și cruțător de bani.

Bucata 3 fl.

Cuțitul din oțel cu *** iar celelalte părți din alpaca.

Un cuțit separat 1 fl.
Se poate comandá la

Alexandru Pollák comisionar principal
Budapesta V. ker. Kálmán-utza 11.
Colectantilor li se trimite după 5 exemplare
1 gratuit. 12—26

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1898.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.					Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.								
	pleacă	Accel.		Person.		Mixt.	pleacă	Accel.		Person.		Mixt.	
		11 01	5 28	7 —	6 12			9 15	2 15	5 45	8 30		
Cluj		11 01	5 28	7 —	6 12	—	Budapesta	9 15	2 15	5 45	8 30	—	
Huedin	"	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagy-Káta	10 20	3 25	7 54	10 16	—	
Ciucea	"	12 52	7 09	9 19	8 32	4 40	Szolnok	11 19	4 23	9 27	11 31	—	
Bucea	"	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány	12 55	5 55	11 53	2 —	5 —	
Bratca	"	—	—	9 50	9 10	5 38	Bárand	—	—	12 07	2 12	5 17	
Vad	"	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp	—	—	12 24	2 27	5 38	
Aleşd	"	†1 48	†7 59	10 25	9 48	6 42	Berettyó-Ujfalu	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	
Teleagd	"	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd	—	—	1 —	3 —	6 21	
F.-Oşorheiü	"	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes	—	—	1 14	3 12	6 37	
Velenţa	"	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors	—	—	1 28	3 25	6 56	
Oradea-Mare	soseşte	2 30	8 38	11 17	10 44	8 —	Bihar-Püspöki	—	—	1 36	3 32	7 08	
Oradea-Mare	pleacă	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Oradea-Mare	soseşte	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22
Bihar-Püspöki	"	—	8 51	11 42	11 15	2 37	Oradea-Mare	pleacă	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22
Bors	"	—	—	11 50	11 22	2 48	Velenţa	"	2 25	—	2 30	4 05	1 31
M.-Keresztes	"	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Oşorheiü	"	—	—	2 41	4 16	1 46
M.-Peterd	"	—	—	12 15	11 50	3 38	Teleagd	"	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19
Berettyó-Ujfalu	"	3 18	9 22	12 29	12 05	4 16	Aleşd	"	†3 04	†7 56	3 21	4 56	2 50
Sáp	"	—	—	12 47	12 28	4 49	Vad	"	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32
Bárand	"	—	—	1 01	12 42	5 15	Bratca	"	—	—	4 06	5 43	4 08
P.-Ladány	"	3 56	10 03	1 34	1 19	5 31	Bucea	"	—	8 51	4 27	6 04	4 36
Szolnok	"	5 32	11 44	3 35	2 37	—	Ciucea	"	4 16	9 07	4 58	6 31	5 03
Nagy-Káta.	"	6 34	12 41	4 45	5 —	—	Huedin	"	4 52	9 37	5 32	7 16	—
Budapesta	soseşte	7 50	1 50	6 20	7 —	—	Cluj	soseşte	5 55	10 37	6 39	8 33	—

Oradea-mare, — Beiş, — Vaşcou.				
	pleacă	Person.		Mixt.
		3 50	2 40	
Oradea-mare		3 50	2 40	
Felix	"	4 32	3 13	
Cordău	"	4 50	3 27	
Drăgeşci	"	6 30	4 45	
Ceica	"	6 50	†5 00	
Sombaşag-Rogoz	"	7 46	5 47	
Hollod	"	7 58	5 58	
Ginta	"	8 12	6 11	
Şoim	"	8 38	6 36	
Borz	"	†8 53	†6 50	
B.-Ujlak	"	9 05	7 01	
Şoncoiuş	"	†9 18	†7 13	
Beiş	"	10 04	7 47	
Sudrici	"	10 27	8 09	
Lunca-Băiţa	"	10 58	†8 21	
Vaşcou	soseşte	11 12	8 40	

Vaşcou, — Beiş, — Oradea-Mare.				
	pleacă	Person.		Mixt.
		4 30	3 30	
Vaşcou		4 30	3 30	
Lunca-Băiţa	"	†4 42	†2 42	
Sudrici	"	5 09	3 12	
Beiş	"	5 37	3 52	
Şoncoiuş	"	†5 58	†4 15	
B.-Ujlak	"	6 10	†4 27	
Borz	"	†6 19	†4 37	
Şoim	"	6 35	4 58	
Ginta	"	6 56	†5 19	
Hollod	"	7 10	5 34	
Sombaşag-Rogoz	"	7 31	6 03	
Ceica	"	†8 07	6 49	
Drăgeşci	"	8 26	7 17	
Cordău	"	9 27	†8 31	
Felix	"	9 40	†8 45	
Oradea-mare	soseşte	10 11	3 19	

Oradea-Mare—Arad.				
	pleacă	Person.		
		10 20	4 25	7 30
Oradea-Mare		10 20	4 25	7 30
Ósi	"	10 30	4 36	7 44
Less	"	10 48	4 56	8 06
Cefa	"	11 03	5 12	8 29
Salonta	"	11 26	5 37	9 08
Kötegyán	"	11 46	†5 57	9 37
Sarkad	"	11 57	6 09	9 51
Giula	"	12 21	6 34	10 21
Ciaba	"	2 23	7 17	4 32
Curtici	"	3 28	8 20	5 38
Arad	soseşte	3 55	8 47	6 05

Arad—Oradea-Mare.				
	pleacă	Person.		
		5 10	11 20	9 25
Arad		5 10	11 20	9 25
Curtici	"	5 39	11 49	10 07
Ciaba	"	6 40	12 54	11 50
Giula	"	7 27	3 05	5 26
Sarkad	"	7 47	3 27	5 56
Kötegyán	"	†7 56	3 39	6 09
Salonta	"	8 28	4 10	6 17
Cefa	"	8 42	4 34	7 47
Less	"	9 04	5 —	7 51
Ósi	"	9 21	5 19	8 16
Oradea-Mare	soseşte	9 32	5 30	8 31

Numerii cei groşi înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineaţa. — Numerii semnaţi cu † înseamnă staţiunile, unde trenurile numai condiţionat se opresc.